

УДК 316.351: 323.2

Попович Я.М.¹

¹ канд. філос. наук, старш. викл. ЗНТУ

НЕУРЯДОВІ ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТИТУТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Громадянське суспільство – це суспільство соціально організованої структури, що складається за межами політичної системи, але частково охоплює її, оскільки вона також формується громадянами. Громадянське суспільство формується відповідними соціальними інститутами, головними серед яких є такі традиційні утворення, як сім'я, об'єднання за інтересами, церква, приватні чи колективні підприємства, профспілки, політичні партії, громадські організації, неурядові засоби масової інформації тощо. Системну якість їх визначає те, що утворюються вони не державою, а самими індивідами, які усвідомлюють власні інтереси й потреби, виявляють готовність і волю їх реалізації в безпосередній практиці. Функціонування (а особливо, активність) цих інститутів є показником зрілості суспільства загалом.

На думку П. Рабіновича громадянське суспільство – це «спільність вільних, рівноправних людей та їх об'єднань, яким держава забезпечує юридичні можливості бути власником, а також брати активну участь у політичному житті» [1, с.25].

А. Одинцова відносить до елементів громадянського суспільства:

– різні асоціації, що здійснюють свою діяльність на підставі реального самоврядування (територіальні, виробничі, за інтересами та інші, а також їх органи);

– правову державу, її апарат;

– політичні партії, що вважають за основне у своїй діяльності консенсус з іншими інститутами громадянського суспільства стосовно фундаментальних суспільних цінностей;

– інші структури, які засновані на єдності інтересів та функціонують на підставі горизонтальних зв'язків [3].

О. Чувардинський виділяє три основних структурні блоки громадянського суспільства. Першим і головним структурним елементом громадянського суспільства є людина як особистість у всій повноті її громадянських прав і обов'язків – суб'єкт громадянського суспільства. У цьому розумінні людина розглядається в дисертації у єдності її етнопонаціональних, соціальних, духовних, майнових, політичних, соціокультурних характеристик. Українське суспільство нині характеризується як суспільство розколотих цінностей. У той же час Україна не є розколотою країною ні цивілізаційно, ні економічно, ні політично. Більшість проблем утворює ідеологічно-ціннісна розколотість суспільства. Це означає, що в громадянському статусі людина є носієм «розколотих» цінностей, що нерідко суперечать одне одному й розколюють «громадянськість» як таку. Політичні партії та громадянські об'єднання складають другий структурний блок громадянського суспільства. Автор робить висновок, що більшість партій можуть розглядатись у статусі «партій» лише умовно, оскільки обслуговують не суспільні, а вузько групові чи навіть патронажно-персональні інтереси. Сучасні партійні лідери, як правило, є політиками малодосвідченими. Їм не вистачає професіоналізму, знайомства з основами партології, світовим досвідом політичної діяльності, її технологій та методики. Третій структурний блок громадянського суспільства складають неурядові громадські організації та засоби масової інформації [4].

Отже, поняття «громадські організації», звичне для української наукової літератури і практики, практично відсутнє або лише іноді вживається в іноземній правовій літературі та нормативних актах. За кордоном найчастіше застосовуються наступні терміни. Неурядові організації (НО) – це поняття, яке вважають найпоширенішим. Воно засвідчує, що організації створювані і керовані громадянами без жодного формального втручання держави. Волонтерські організації (ВО) – це такі, які діють завдяки волонтерській або добровільній праці (термін поширений у Великій Британії). Ці поняття відображають антикомерційний статус громадських організацій, їхню неприбутковість та добровільний характер об'єднання. Як бачимо, багатоманітність визначень термінів західними ученими зводиться до виокремлення ознак та особливостей, які фактично стосуються тих самих громадських організацій: неурядовість, неприбутковість, добровільність об'єднання членів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бекешкіна І. Демократія, політична культура та громадянське суспільство в Україні / І. Бекешкіна // Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2000 р.). – К. : Центр Освітніх Ініціатив, 2001. – С. 629-639.
2. Попович В.М. Соціальна робота в контексті становлення громадянського суспільства в Україні. Вісник Львівського університету: серія соціологічна / голов. ред. Н.Й. Черниш, Львівський нац. ун-т. – Львів: Львівський національний університет ім. І.Франка, 2013. – Випуск 7. – С. 106-115.
3. Рабінович П.М. Громадянське суспільство і правова держава (загальнотеоретичні міркування) / П.М. Рабінович // Українське право. – № 3. – 1996. – С. 22 – 35.
4. Чувардинський О.Г. Громадянське суспільство в Україні: становлення, функціонування, перспективи розвитку / О.Г. Чувардинський. – К., – Ніжин, 2006. – 276 с.